

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر
دانشکده پزشکی

گزارش نهایی طرح تحقیقاتی (یا پایان نامه دوره دکترای حرفه ای پزشکی):

بررسی تاثیر آموزش بر آسیب های شغلی ناشی از وسایل کار تیز و عوامل مرتبط با آن در پرسنل درمانی استان بوشهر در سال

۱۳۹۱

دانشجو:

سید مرتضی چهره ور

استاد راهنما:

دکتر کامران میرزایی - استادیار گروه پزشکی اجتماعی

استاد مشاور آمار:

دکتر کامران میرزایی - استادیار گروه پزشکی اجتماعی

این طرح با تصویب و حمایت مالی حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی
درمانی بوشهر اجرا گردیده است.

مهر ماه ۱۳۹۱

تقدیم به مادرم

که اسوه ی شکیبایی بود برایم و همیشه در من جاری
است...

تقدیم به پدرم

که مرا افراشت و برایم پشتوانه ای استوار از همه چیز
است...

تقدیم به سارای عزیزم

که همراهی اش را ارزانیم کرد و مفهومی تازه به زندگی
ام بخشید...

تقدیم به خواهرانم مریم، مرضیه و ملیحه

و برادرانم مهدی و محسن

که همواره یاور من بوده اند...

و با تشکر از

استاد گرانقدر آقای دکتر کامران میرزایی

که لطفشان را بر من تمام

کردند...

بررسی تاثیر آموزش بر آسیب های شغلی ناشی از وسایل کار تیز و عوامل مرتبط با آن در پرسنل درمانی استان بوشهر در سال ۱۳۹۱

میرزایی کامران، چهره ور سید مرتضی

مقدمه:

کارکنان سیستمهای بهداشتی درمانی همواره در معرض خطر مواجه شدن با بیماریهای قابل انتقال از طریق خون نظیر ایدز و هپاتیت از طریق صدمات حرفه ای ناشی از اجسام تیز مانند صدمات سوزنی می باشند. میزان خطر به تعداد بیماران مبتلا به بیماریهای قابل انتقال از طریق خون در محل کار افراد و احتیاط هایی که پرسنل در هنگام مراقبت از این بیماران بکار می بندند بستگی دارد. کارکنان بهداشتی درمانی که در محل کار خود با نیدل و وسایل تیز آسیب می بینند بیشتر از سایر پرسنل در خطر مواجه شدن با پاتوژن های قابل انتقال از طریق خون، مواجه شدن با عفونت های جدی و مرگ آور هستند. این مطالعه جهت تعیین میزان بروز آسیب توسط عوامل تیز و برنده در کارکنان بهداشتی درمانی شاغل در استان بوشهر و تاثیر آموزش احتیاط های جداسازی استاندارد بر آن انجام شد.

مواد و روش ها:

یک مطالعه توصیفی تحلیلی در میان کارکنان بهداشتی درمانی شاغل در بیمارستانهای استان بوشهر انجام گرفت. مطالعه توسط یک پرسشنامه که توسط پژوهشگر تنظیم گردید انجام شد. پرسشنامه حاوی اطلاعات دموگرافیک، وضعیت ایمنی پرسنل، میزان بروز آسیب توسط عوامل برنده و میزان گزارش دهی این آسیب ها و عوامل مرتبط با آنها و وضعیت آموزش های انجام شده، بود.

نتایج:

افراد شرکت کننده ۴۲۸ نفر که حداکثر مذكر بودند (۶۳/۳٪). میانگین دفعات صدمات رخ داده طی دوره فعالیت شغلی شرکت کنندگان در مطالعه ۲/۹۶ صدمه و میانگین صدمات رخ داده در طی یکسال گذشته (منتج به زمان مطالعه) ۲/۰۴ صدمه بود. شایع ترین وسیله آسیب رسان نیدل سرنگ و شایع ترین علت ایجاد آسیب زیادی تعجیل در حین فعالیت و شایع ترین فعالیتی که حین آن آسیب رخ داده بود سرپوش گذاری مجدد نیدل بود. در این مطالعه میان متغیرهای جنسیت، وضعیت تاهل، نگرانی از آسیب دیدن حین کار، میزان بروز آسیب رابطه آماری معنی داری یافت نشد. همچنین آموزش احیاء های استاندارد به پرسنل تاثیری در کاهش میزان بروز آسیب های شغلی نشان نداد.

نتیجه گیری:

با توجه به میزان بروز بالای آسیب، بهبود آموزش های لازم به منظور حفظ سلامتی کارکنان در پیشگیری از بروز آسیب و پیگیری های لازم پس از بروز آسیب ضروریست.

واژگان کلیدی:

آسیب های شغلی، وسایل کار تیز

فهرست

فصل یک: مقدمه

- کلیات..... ۲
- بیان مسئله..... ۶۱
- اهداف اصلی طرح..... ۶۳
- اهداف فرعی طرح..... ۶۳
- اهداف کاربردی طرح..... ۶۴
- فرضیات یا سوالات پژوهشی..... ۶۴

فصل دوم: مروری بر متون

- مروری بر متون..... ۶۷

فصل سوم: مواد و روش کار

- روش انجام کار..... ۸۸

فصل چهارم: نتایج

- نتایج..... ۹۱

فصل پنجم: بحث

- بحث..... ۱۳۱

فصل ششم: نتیجه گیری

- نتیجه گیری..... ۱۴۰

فصل هفتم: پیشنهادات

- پیشنهادات..... ۱۴۲

منابع..... ۱۴۳

پیوست..... ۱۵۰

فهرست جداول

فراوانی شرکت کنندگان در مطالعه به تفکیک محل خدمت آنان.....	۱۵۰
اطلاعات دموگرافیک شرکت کنندگان در مطالعه را به تفکیک متغیر مورد بررسی.....	۱۵۱
فراوانی استفاده از دو دستکش لاتکس همزمان در هنگام انجام خدمات تشخیصی و درمانی برای بیماران در شرکت کنندگان در مطالعه.....	۱۵۲
فراوانی میزان نگرانی شرکت کنندگان در مطالعه از آسیب دیدن و آلوده شدن به پاتوژن های منتقله از راه خون و تاثیر این نگرانی بر علاقه شرکت کنندگان در مطالعه به ادامه فعالیت شغلی در حرفه فعلی فرد.....	۱۵۳
بررسی چگونگی پوشش واکسیناسیون علیه هپاتیت B در شرکت کنندگان در مطالعه	۱۵۴
فراوانی بروز صدمات ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگان در مطالعه.....	۱۵۴
فراوانی بروز صدمات ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگانی که در طی دوره فعالیت شغلی خود و نیز طی یکسال گذشته دچار صدمه شده بودند به تفکیک دفعات صدمه.....	۱۵۵
فراوانی اقدامات انجام شده از سوی پرسنل بدنبال صدمات NSI و SI رخ داده را به تفکیک اقدام.....	۱۵۶
علت ایجاد آسیب توسط عوامل برنده در شرکت کنندگان در مطالعه.....	۱۵۷
فراوانی وسایل ایجادکننده آسیب در پرسنل شرکت کننده در مطالعه.....	۱۵۸
فراوانی فعالیت منجر به بروز صدمات ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگان در مطالعه.....	۱۵۹

فراوانی پاسخ به آگاهی از اقدامات پس از بروز صدمه و وجود دستورالعمل های پیشگیرانه بدنبال
بروز آسیب های ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگان در مطالعه..... ۱۶۰

فراوانی گذراندن آموزش های مربوط به احتیاط های جداسازی و رعایت آن را در شرکت کنندگان
در مطالعه به تفکیک جنسیت شرکت کنندگان..... ۱۶۰

فراوانی استفاده از دو دستکش لاتکس همزمان در هنگام انجام خدمات تشخیصی و درمانی برای
بیماران بر حسب جنسیت شرکت کنندگان در مطالعه..... ۱۶۱

فراوانی میزان نگرانی شرکت کنندگان در مطالعه از آسیب دیدن و آلوده شدن به پاتوژن های منتقله از
راه خون به تفکیک جنسیت شرکت کنندگان..... ۱۶۲

فراوانی تاثیر نگرانی از آلودگی شغلی بر علاقه شرکت کنندگان در مطالعه به ادامه فعالیت شغلی در
حرفه فعلی فرد به تفکیک جنسیت شرکت کنندگان..... ۱۶۳

بررسی چگونگی پوشش واکسیناسیون علیه هپاتیت B در شرکت کنندگان در مطالعه..... ۱۶۴

فراوانی بروز صدمات ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگان در مطالعه به تفکیک جنسیت ۱۶۵

فراوانی پاسخ به آگاهی از اقدامات پس از بروز صدمه و وجود دستورالعمل های پیشگیرانه بدنبال
بروز آسیب های ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگان در مطالعه..... ۱۶۶

فراوانی گذراندن آموزش های مربوط به احتیاط های جداسازی و رعایت آن را در شرکت کنندگان
در مطالعه به تفکیک وضعیت تاهل شرکت کنندگان..... ۱۶۶

فراوانی استفاده از دو دستکش لاتکس همزمان در هنگام انجام خدمات تشخیصی و درمانی برای
بیماران بر حسب وضعیت تاهل شرکت کنندگان در مطالعه ۱۶۷

فراوانی میزان نگرانی شرکت کنندگان در مطالعه از آسیب دیدن و آلوده شدن به پاتوژن های منتقله از راه خون به تفکیک وضعیت تاهل شرکت کنندگان.....۱۶۸

فراوانی تاثیر نگرانی از آلودگی شغلی بر علاقه شرکت کنندگان در مطالعه به ادامه فعالیت شغلی در حرفه فعلی فرد به تفکیک وضعیت تاهل شرکت کنندگان.....۱۶۹

بررسی چگونگی پوشش واکسیناسیون علیه هپاتیت B در شرکت کنندگان در مطالعه بر حسب وضعیت تاهل.....۱۷۰

فراوانی بروز صدمات ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگان در مطالعه به تفکیک وضعیت تاهل.....۱۷۱

فراوانی پاسخ به آگاهی از اقدامات پس از بروز صدمه و وجود دستورالعمل های پیشگیرانه بدنبال بروز آسیب های ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگان در مطالعه بر حسب وضعیت تاهل.....۱۷۲

فراوانی استفاده از دو دستکش لاتکس همزمان در هنگام انجام خدمات تشخیصی و درمانی برای بیماران بر حسب وضعیت آموزش مربوط به احتیاط های جدا سازی شرکت کنندگان در مطالعه.....۱۷۳

فراوانی میزان نگرانی شرکت کنندگان در مطالعه از آسیب دیدن و آلوده شدن به پاتوژن های منتقله از راه خون به تفکیک وضعیت آموزش مربوط به احتیاط های جدا سازی شرکت کنندگان.....۱۷۴

فراوانی تاثیر نگرانی از آلودگی شغلی بر علاقه شرکت کنندگان در مطالعه به ادامه فعالیت شغلی در حرفه فعلی فرد به تفکیک وضعیت آموزش مربوط به احتیاط های جدا سازی شرکت کنندگان.....۱۷۵

بررسی چگونگی پوشش واکسیناسیون علیه هپاتیت B در شرکت کنندگان در مطالعه بر حسب وضعیت آموزش مربوط به احتیاط های جدا سازی.....۱۷۶

فراوانی بروز صدمات ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگان در مطالعه به تفکیک وضعیت
تاهل.....۱۷۶

فراوانی پاسخ به آگاهی از اقدامات پس از بروز صدمه و وجود دستورالعمل های پیشگیرانه بدنبال
بروز آسیب های ناشی از اجسام تیز در شرکت کنندگان در مطالعه بر حسب وضعیت آموزش مربوط
به احتیاط های جدا سازی.....۱۷۷

مقدمه

۱- کلیات

در جهان امروزی، روند رو به رشد و توسعه مراکز درمانی و بخصوص بیمارستانها همراه با فن آوری های جدید تشخیص و درمان بیماریها در بسیاری از مناطق دنیا توانسته است سهم بسزائی در درمان بیماران و کاهش ناتوانی؛ عوارض و یا مرگ و میر ناشی از بیماریها داشته باشد از اینرو اهمیت وافر خدمات درمانی بیمارستانی را در کاهش خسارات جسمی، روانی، اقتصادی و اجتماعی نمی توان کتمان نمود ولی همچون بسیاری از پیشرفتهای دیگر بشری، این موفقیت های بزرگ درمانی نیز خود ایجاد کننده مشکلات و گاهاً خطراتی پیش بینی نشده و غیرمنتظره بوده است که از جمله آنها میتوان به وقوع عفونتهای بیمارستانی اشاره نمود که در بعضی موارد توانسته است خود بعنوان تهدید بزرگی بر علیه جان بیماران و یا پرسنل درمانی بیمارستانها و در نتیجه جامعه مطرح باشد و جان افراد زیادی را به مخاطره اندازد و بدین وسیله خود تحمیل کننده هزینه های هنگفت مادی و معنوی بر جوامع مختلف باشد. بر طبق یک مطالعه تقریباً ۱۰-۵٪ بیماران که وارد بیمارستانهای آمریکا می شوند دچار عفونت بیمارستانی می گردند که باعث مرگ و میر زیاد و میلیونها دلار هزینه می شود.^(۱) عفونتهای بیمارستانی منبع عمده ای برای از دست دادن درآمد، ایجاد ناتوانی و حتی مرگ و میر برای پرسنل درمانی و بیماران است.

پرسنل بهداشتی، בעلت مهایت شغلی خود، بطور روزافزون در خطر مواجهه با بیماران عفونی، خون، ترشحات عفونی و یا وسایل آلوده آنها هستند که از این میان عفونت های منتقله توسط خون^۱ و در

¹ : Blood Borne Infections

راس آنها، HIV^۲، HBV^۳ و HCV^۴ بعنوان سه عفونت مهم با قدرت ناتوان کنندگی جدی و نهایت کشندگی همواره با بار روانی و مادی فراوان تحمیل شونده بر فرد و جامعه می باشد. (۵-۲)

این انتقال می تواند بعنوان یک نتیجه مواجهه با خون آلوده، از بیماران به پرسنل، از پرسنل به بیماران و یا از بیماری به بیمار دیگر رخ دهد. این مواجهه می تواند بدنبال صدمات پوستی (بعنوان مثال فرورفتن سر سوزن در پوست^۵ (NSI) و یا بریدگی ناشی از یک جسم تیز^۶ (SI)، بعلاوه تماس بین مواد با پتانسیل عفونت مثل خون، بافتها و دیگر مایعات بدن با مخاط چشم، بینی، دهان و یا پوست غیر محافظت شده (مثلا در بیماران مبتلا به درماتیت) اتفاق افتد. خطر انتقال بدنبال تماس شغلی با ویروسهای منتقله از طریق خون عمدتا توسط میزان شیوع (فراوانی) بیماری در جمعیت بیماران و نوع و فراوانی تماس با خون و مایعات بدن از طریق روشهای پوستی یا مخاطی تعیین می شود. خطر عفونت، پس از تماس با ویروسهای منتقله از راه خون، تحت تاثیر عواملی چون میزان تلقیح (تیترو ویروس در منبع، مقدار مواد)، نوع تماس و حساسیت فرد تماس یافته قرار می گیرد. (۵)

لذا رعایت اصول حفاظتی بطور جدی، مهمترین راه محافظت در مقابل عفونتهای اکتسابی در بیمارستان است، همچنین عملکرد به احتیاطهای ایزولاسیون از جمله شستشوی دست ها نقش بسیار مهمی در کاهش احتمال بروز عفونتهای مقاوم به آنتی بیوتیک از جمله انتروکوک مقاوم به وانکوماسین (۶،۷) یا استافیلوکوک مقاوم به متی سیلین دارد. (۸)

^۲ : Human Immunodeficiency Virus

^۳ : Hepatitis B Virus

^۴ : Hepatitis C Virus

^۵ : Needle Stick Injury

^۶ : Sharp Injuries

راه مهم انتقال بسیار از عفونتها در مراکز درمانی عبارتند از : وسائلی که در اعمال مختلف تهاجمی تشخیصی و درمانی از آنها استفاده مکرر می شود و در فاصله بین استفاده ها بطور صحیح تمیز و یا ضدعفونی نمی گردند و پایه پیشگیری از انتقال بسیاری از آنها رعایت احتیاط های استاندارد برای همه بیماران و در جریان تمام مراقبتها است، همچنین رعایت اصول ضدعفونی کننده ویژه در رابطه با واحدهای با خطر آلودگی لازم است. محافظت پرسنل از تماس تصادفی با خون از طریق پرهیز از انجام کارهای پرمخاطره و استفاده از محافظ ها در هنگام انجام وظایف مراقبتی و در هنگام دفع مواد مستعمل محقق می شود.(۹-۱۲) در هنگام وقوع همه گیریها در جامعه احتمال عفونت بیمارستانی را می توان با آموزش پرسنل مرتبط با بخش سلامت در خصوص رعایت احتیاط های استاندارد و احتیاط های جداسازی و محافظتی متناسب با عامل ایجاد همه گیری از جمله بستری کردن بیماران به روش همگروهی (کوهورت) کاهش داد. پرسنل درمانی آلوده خود نیز بخش مهمی از راه انتقال عفونت در مراکز درمانی هستند و لذا در کنترل عفونتهای بیمارستانی توجه به این گروه و آموزش به آنها توأم با فراهم کردن امکانات لازم در جهت اجرای اصول ایزولاسیون نقش مهم دارد.(۱۳)